

(ONLINE) LEESCLUB: WERKVORMEN, TIPS & MINDMAP

Voor leesclubs en bibliotheken

de Bibliotheek

VIER TYPEN WERKVORMEN

Veel leesclubs staan al een tijdje stil door corona. Terwijl lezen en praten over boeken juist nú een heerlijke afleiding en ontspanning kan zijn. Hierbij geven we enkele tips over verschillende manieren waarop je in gesprek kunt komen over boeken, of kunt praten over boeken. We maken onderscheid in 4 typen (zie figuur).

1

Online op een eigen moment naar keuze, individueel of samen met je leesclub.

4

Offline op een eigen moment naar keuze.

EIGEN MOMENT

Online live met een kleine leesclub.

2

Offline live met een kleine leesclub.

3

LIVE

ONLINE

OFFLINE

ONLINE OP EEN EIGEN MOMENT NAAR KEUZE

Individueel

Online zijn er veel mogelijkheden voor jou als individu op het gebied van lezen en literatuur, ook in de vorm van communities waarbij je weliswaar individueel bezig bent, maar toch onderdeel uitmaakt van een grote groep gelijkgestemden.

Onze tips

- Word lid van de **Online leescommunities Hebban**, een grote Nederlandse en Vlaamse gratis lezerscommunity. Je vindt er de [#kleesthuis club](#) met 20 digitale leesexemplaren in diverse categorieën en ruim honderd [Hebban leesclubs](#) waarvoor je je kunt inschrijven. Om ook écht betrokken lezers te trekken, wordt er wel wat van de deelnemers verwacht. Lees hier hoe het werkt en wat de voorwaarden voor deelname zijn.
- Word lid van de **Online leescommunity Goodreads**. Een platform waar je je gelezen boeken kunt registreren, met een beoordeling om met je vrienden of een andere groep te delen. Je kunt er onder anderen een interessegroep volgen of starten, auteurs volgen, boeken markeren als 'want to read', uitdagingen (challenges) beginnen of een groep te starten. Als voorbeeld hebben we alvast de [Online thuisleesclub](#) ingericht.

Samen met je leesclub

We raden aan om vooral gebruik te maken van tools waar de leden van jouw leesclub al mee bekend zijn. Bijvoorbeeld een besloten Facebookgroep of een Whatsapp groep waar ieder op eigen tijd kan reageren. Meer dan bij 'gewone' gesprekken heb je bij online gesprekken soms een werkvorm nodig om het gesprek op gang te brengen en houden.

Onze tips

- Organiseer een **estafette** (bijvoorbeeld op whatsapp). Persoon A schrijft aan persoon B een vraag over het gelezen boek. Die persoon geeft antwoord. Daar kan op worden gereageerd door iedereen en vervolgens schrijft groepslid B een vraag gericht aan persoon C. Zo houd je het gesprek aan de gang en is er altijd iemand die bepaalt wanneer de discussie over een vraag eindigt.
- Schrijf samen **scenario's** (bijvoorbeeld in een facebookgroep). Een persoon kiest een boek met een verrassend plot en vraagt de rest het boek te lezen tot een bepaalde bladzijde, en vervolgens te discussieren over hoe het einde zal zijn. Daarna leest men verder en kan opnieuw een gesprek volgen over de eerdere scenarios.

ONLINE OP EEN EIGEN MOMENT NAAR KEUZE

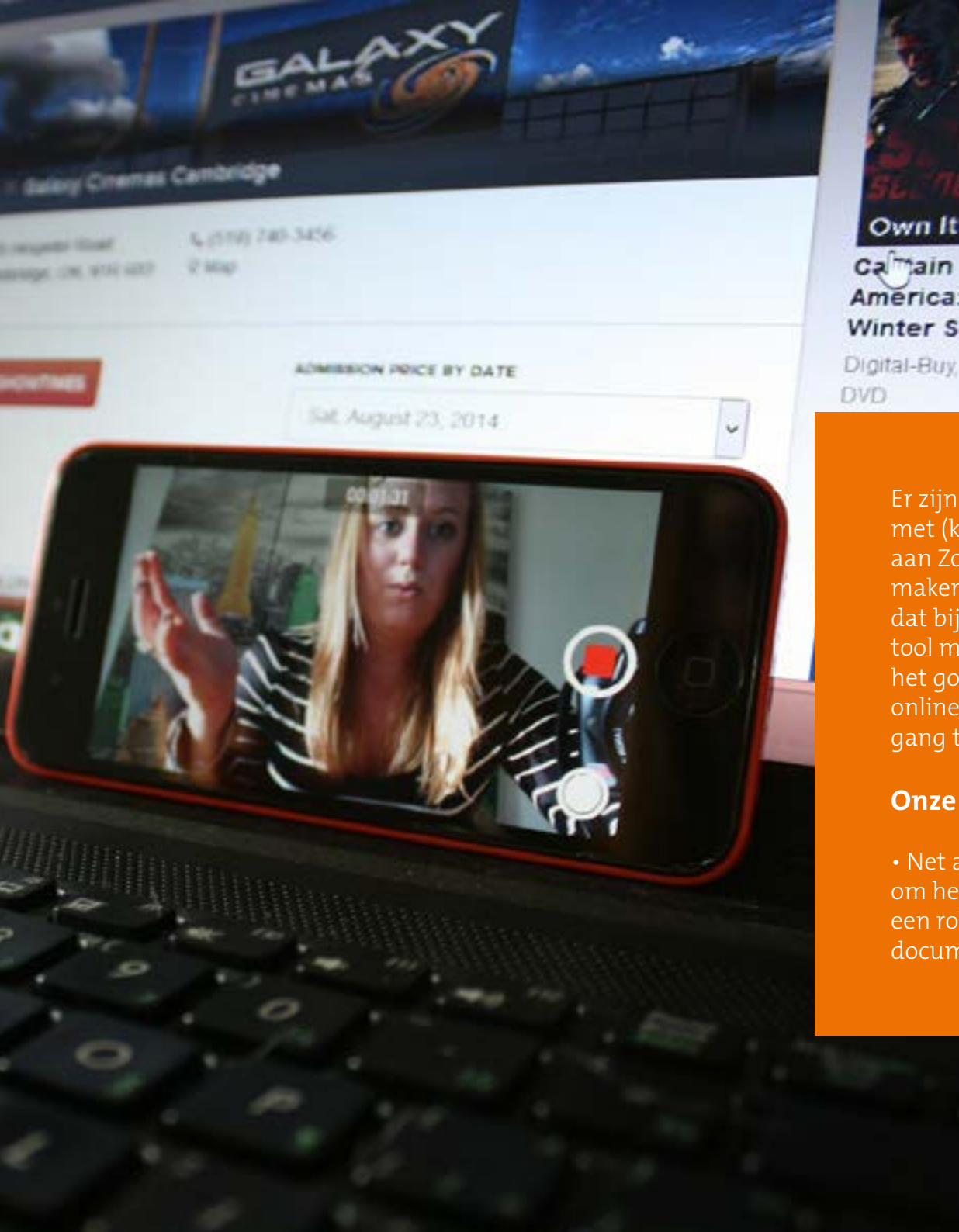
- Maak samen een **media-verzameling**. Ga met elkaar op zoek naar andere media die aansluiten bij het onderwerp, hoofdpersoon of gevoel van het boek. Denk aan video's of filmfragmenten, animaties, foto's, websites, krantenartikelen. (Ook leuk om als bibliotheek te verzamelen en centraal te delen).

- Een andere vorm is het maken en plaatsen van een **foto van de dag**. Dit kan tijdens het lezen van het boek: elke dag of week dat er gelezen wordt of op een moment naar keuze plaatst iedereen een zelf gemaakte foto van een plek/iemand/iets dat hij tegenkomt en associeert met het boek. Hierop kan een online gesprek ontstaan.

- Organiseer een **poll van emoties**. Niet alleen de personages in een boek beleven verschillende emoties, als lezer maak je ze ook mee. Noteer in een online groep de emotie die het boek oproept (of maak een poll aan waarin ieder kan stemmen op de emotie die het beste bij hem/haar past) en vertel elkaar waarom. Dit kan ook voor verschillende onderdelen van het gelezen boek zijn.

- Organiseer een **cijferpoll** in een online groep waarin elke deelnemer zijn/haar oordeel over het boek geeft in de vorm van een cijfer tussen 0 en 10. Daarna kan er online gediscussieerd worden over deze cijfers. Na een week geeft elke deelnemer opnieuw een cijfer. Zijn er meningen bijgesteld? Dit kan achteraf maar ook tijdens het lezen van het boek.

ONLINE LIVE MET EEN KLEINE LEESCLUB

Er zijn online veel tools te vinden die het mogelijk maken om met (kleine) groepen in contact te komen en te videobellen. Denk aan Zoom, Jit.si, Whatsapp, etc. We willen hier geen opsomming maken van tools, maar vooral aanraden om een platform te kiezen dat bij jullie bekend is en dat prettig voelt. Je kunt kiezen voor een tool met veel extra mogelijkheden, maar uiteindelijk is de essentie het goede gesprek. Meer dan bij 'gewone' gesprekken heb je bij online gesprekken soms een werkvorm nodig om het gesprek op gang te brengen en houden.

Onze tips

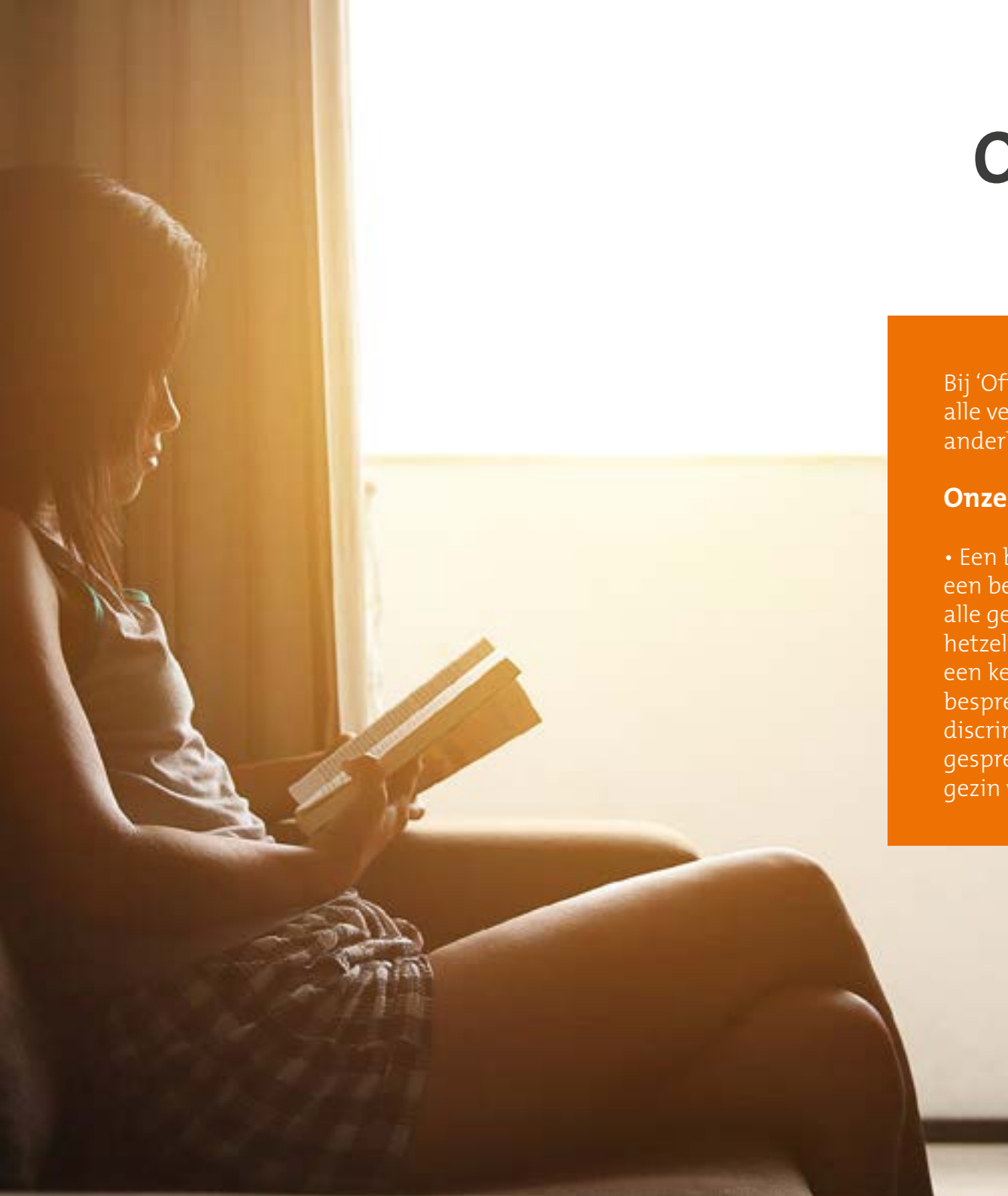
- Net als in een fysiek leesclub kun je een rolverdeling maken om het praktisch goed te laten verlopen. Een voorbeeld van een rolverdeling is uitgewerkt in de mindmap verderop in dit document.

- Wellicht helpt het om elkaar **rollen** te geven. Bijvoorbeeld een reflector die zijn reflectie op het verhaal geeft, een interviewer die hem vragen stelt en een luisteraar die achteraf het woord neemt en beschrijft wat hem is opgevallen aan het verhaal. Zo komt iedereen aan bod, maar voorkom je dat er door elkaar heen gepraat wordt. (Zie ook de mindmap op pagina 10 voor meer tips over rollen).
- Online gesprekken kunnen soms wat afstandelijk voelen. Kies eens voor de werkvorm '**Persoonlijke Verhalen**'. Voer met elkaar een gesprek over persoonlijke gebeurtenissen die je herkent in het boek of herinneringen die weer bovenkwamen tijdens het lezen.
- Ook persoonlijk is een online gesprek over ieders **persoonlijke reflectie** op de karakters uit het boek. Tot wie voel je je wel/niet aangetrokken? Vind je dat je overeenkomsten ziet met jouw eigen karakter? En zien anderen die ook?
- Als het boek en jouw groep zich daartoe leent kan je een **lagerhuis** organiseren. Een gespreksleider bedenkt vooraf stellingen waar (met een tool als Kahoot of mondeling) op gestemd kan worden. Vervolgens is discussie mogelijk.

De gespreksleider bedenkt vooraf zowel voor- als tegenargumenten om het gesprek op gang te brengen.

- Verzamel **de mooiste zin** uit het boek en bespreek deze met elkaar in de online groep. Zijn jullie het eens? Waarom wel/niet?
- Het is even wat werk om voor te bereiden, maar leuk is het zeker: organiseer een **online quiz** over een of meerdere boeken (bijvoorbeeld via Kahoot of Mentimeter). Wie weet het meeste van de vragen goed te beantwoorden?
- Wil je in plaats van praten over één boek iets ander doen? Een persoonlijke noot krijg je ook door met elkaar te praten over '**De boeken van je leven**'. Welke boeken hebben jouw leven veranderd? Wat las je toen je 10, 20 of 40 jaar oud was? Wat zegt dat over jou? En vooral: praat erover met jouw leesclub. Dit is een goede manier om elkaar beter te leren kennen.

OFFLINE LIVE MET EEN KLEINE LEESCLUB

Bij 'Offline Live' moet rekening gehouden worden met alle veiligheidsmaatregelen die passen binnen de anderhalvemetersamenleving.

Onze tips

- Een boekenkring binnen je **gezin**. Heb je kinderen die een bepaald boek lezen voor school of voor de lijst? Vraag alle gezinsleden om hetzelfde boek (of een boek over hetzelfde onderwerp op eigen niveau) te lezen en voer een keukentafelgesprek. Voor onderwerpen die lastig te bespreken zijn met jongeren (denk aan thema's als drugs, discriminatie, homoseksualiteit) kan dit een waardevol gesprek opleveren. En het kan het wij-gevoel binnen het gezin vergroten.

- Fysieke leesclubs in een **anderhalvemetersamenleving**. Het lijkt erop dat we toegaan naar een samenleving waar we afstand moeten houden tot anderen. Met een leesclub van acht personen heb je dan een grote huiskamer nodig. Afhankelijk van de overheidsmaatregelen een paar tips:

- Vraag bij de bibliotheek of ze een geschikte ruimte beschikbaar hebben. Informeer naar de voorwaarden en mogelijkheden voor koffie/thee.

- Splits de groep
- Spreek met twee of drie personen af, dat kan ook in wisselende samenstelling

Durf je het aan? Denk dan aan het volgende:

- Een gesprek met afstand van elkaar is even wennen. Wat is er dan leuker dan een spelletje spelen? Bijvoorbeeld een potje **'Wie/wat ben ik'**. Met voldoende afstand van elkaar krijgt iedereen een post-it met een karakter, voorwerp of plaats uit het boek. Door vragen te stellen over passages en gebeurtenissen uit het boek probeert ieder er achter te komen wie/wat hij is.

- Muziek draagt verder dan 1,5 meter. Vraag vooraf aan iedereen om een **lied of muziekfragment** te kiezen dat hij associeert met het boek. Luister met elkaar naar deze nummers (bijvoorbeeld op spotify of youtube) en spreek er over. Wat doet het met je? Raakt het je? En vinden andere het ook typerend?

- Tot slot: veel van de genoemde ideeën bij categorie 2 zijn ook te gebruiken bij een fysieke bijeenkomst.

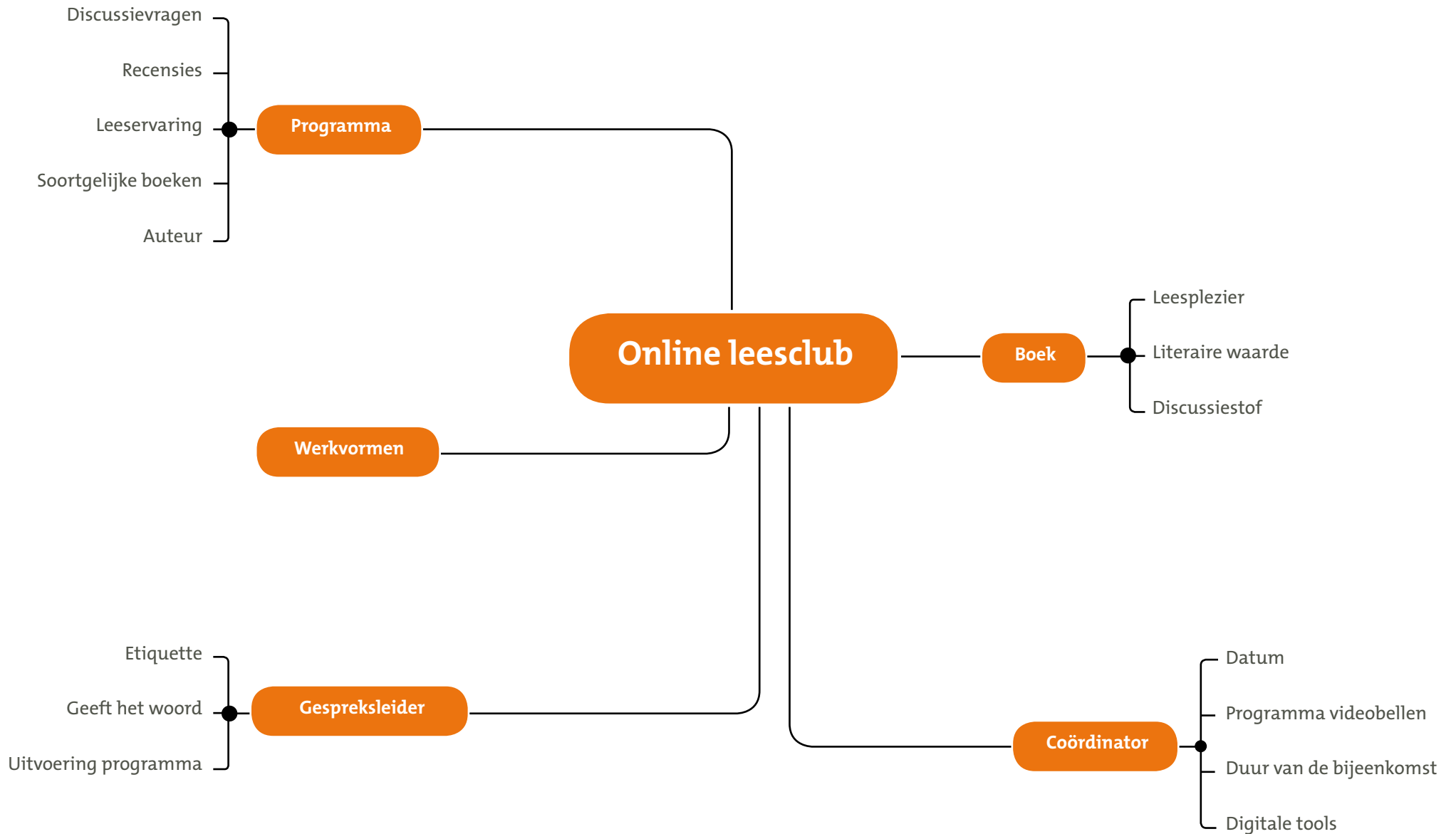
OFFLINE OP EEN EIGEN MOMENT

Persoonlijke reflectie of uitwisseling kan gewoon in je eigen tijd.

Onze tips

- Neem een kijkje in je (digitale) boekenkast en denk eens terug aan de boeken die je hebt gelezen. Wat is je **mooiste boek** en waarom?
- Kan je terugkijkend op je leven een boek bedenken dat jouw leven heeft veranderd? En hoe kwam dat? Wat is het **boek van je leven**?
- Begin een old-school **briefwisseling** waarin een reflectie op een boek wordt geschreven en vervolgens de ontvanger wordt uitgedaagd een bepaalde titel te lezen en een antwoord te sturen.
- Maak een **actuele top 3** van boeken die jij de afgelopen tijd gelezen hebt met een onderbouwing of persoonlijke noot waarom dit een echte aanrader is. Stuur het lijstje rond of bewaar het voor als jouw leesclub weer bij elkaar komt.

MINDMAP

TOELICHTING MINDMAP

Boek

Kies een boek uit de Online Bibliotheek, zodat iedereen erover kan beschikken. Zie ook het [maandelijkse leesclubboek](#) van de Online Bibliotheek.

Programma

- Discussievragen zie 'Uittrekselbank NBDBiblion' (met bibliotheekpas inloggen via website lokale Bibliotheek) of de '[Leesclubassistent](#)' van Hebban.
- Recensies uit dag- en weekbladen zie 'Literom NBDBiblion' (met bibliotheekpas inloggen via website lokale Bibliotheek)

Coördinator

Vooraf

- Een middel voor videobellen kiezen in overleg met de deelnemers, eventueel vooraf een testgesprek organiseren. Seniorweb heeft de mogelijkheden op een rij gezet in '[Videobellen, app en mogelijkheden](#)'. Zie ook deze tips van de [Volkskrant](#) voor een goed verloop van een videomeeting.
- Datum, tijd en duur van de bijeenkomst vaststellen.
- Deelnemers uitnodigen (kan ruim of kort van tevoren, mede afhankelijk van gekozen middel).

Als je als Bibliotheek online leesclubs organiseert met wisselende deelnemers:

- Aanmeldingsprocedure opstellen.
- Uitnodiging opstellen voor website, social media, lokale pers etc.

Op dag van de bijeenkomst

- Laatkomers aanmanen om deel te nemen (in te bellen).
- Pauze inlassen (na maximaal 30 minuten, ongeveer 3 min).
- Tijd bewaken.
- Eind van de bijeenkomst de gespreksleider bedanken.
- Evaluatie van de bijeenkomst.

Volgende bijeenkomst

- Datum en tijd.
- Keuze boek.
- Wie doet volgende keer de gespreksleiding.

Gespreksleider

- Welkom, toelichting programma en etiquette (bijvoorbeeld één persoon tegelijk aan het woord).
- Vragen of er persoonlijke dingen zijn die vooraf met de groep gedeeld moeten worden.
- Geeft het woord en zorgt dat iedereen aan bod komt.
- Uitvoering programma.

Werkvormen

Kijk voor voorbeelden in het document 'Online leesclub: werkvormen en tips'.

VOORBEELDEN ONLINE LEESCLUBS

Benieuwd hoe andere online leesclubs het aanpakken?

Kijk dan eens naar:

- [Bibliotheek Kennemerwaard](#), Online Boekenclub
- [Bibliotheek Bollenstreek](#) (Skype)
- [Bibliotheek Gelderland Zuid](#), Online leesclubs voor kinderen en volwassenen
- [Biblionet Groningen](#), Boekeloere (Facebook)
- [Culturele Apotheek](#), Online samenlezen op vrijdag

AAN DE SLAG!

Natuurlijk zijn deze tips ook in te zetten als er over een tijdje wel weer fysieke leesgesprekken plaats kunnen vinden. We wensen je in elk geval veel leesplezier!

Heb je aanvullende tips? Of ervaringen met bovenstaande? We zijn erg benieuwd! Neem contact op met Tineke Datema of Iris Meuleman.

COLOFON

Tekst

Rijnbrink

Vormgeving

Rijnbrink

Rijnbrink
Hunneperkade 70 | 7418 BT Deventer
Postbus 352, 7400 AJ Deventer
088 19 70 300

CONTACT

Tineke Datema, adviseur educatie, cultuur & samenleving

Tineke.Datema@rijnbrink.nl

06 13 93 47 54

Iris Meuleman, adviseur educatie, cultuur & samenleving

Iris.Meuleman@rijnbrink.nl

06 23 78 16 60

